ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
CLAUS GULMANN
της 11ης Νοεμβρίου 1992 *

Κύριε Πρόεδρε,
Κύριοι δικαστές,

1. Οι δύο προσφεύγουσες, οι οποίες ασκούν τη δραστηριότητα του εκτελωνιστή στις Κάτω Χώρες, διεκπεραίωσαν το χρονικό διάστημα από το 1982 μέχρι το 1984 την εισαγωγή διαφόρων παρτίδων μελιού, καταγωγής Ιαμαϊκής. Προσκόμισαν το προβλεπόμενο από τη Σύμβαση του Λομέ πιστοποιητικό προς βεβαίωση της καταγωγής από την Ιαμαϊκή των εν λόγω εμπορευμάτων, οπότε τα εμπορεύματα αυτά εισήχθησαν χωρίς καταβολή των συνήθων δασμών.

2. Προς το τέλος του 1984 η Επιτροπή προέβη σε έρευνα στην Ιαμαϊκή, διαπίστωσε δε ότι τα πιστοποιητικά καταγωγής εκδίδονταν παράτυπα για πολλά χρόνια. Στη συνέχεια και οι ίδιες οι αρχές της Ιαμαϊκής διενήργησαν έρευνα, μετά την οποία πληροφόρησαν την Επιτροπή, στις 5 Δεκεμβρίου 1984, μεταξύ άλλων, ότι τα προσκομισθέντα από τις προσφεύγουσες πιστοποιητικά καταγωγής είχαν εκδοθεί παράτυπα και ότι, κατά συνέπεια, ανακαλούνταν.

Ως αποτέλεσμα αυτής της ανακλήσεως οι ολλανδικές αρχές ζήτησαν, τον Οκτώβριο του 1985, από τις προσφεύγουσες την εκ των υστέρων καταβολή των συνήθων δασμών για την εισαγωγή μελιού την οποία είχαν διεκπεραιώσει οι τελευταίες. Οι εταιρίες αυτές υπέβαλαν αμέσως αίτημα στις ολλανδικές αρχές, ζητώντας διαγραφή των εισαγωγικών δασμών δυνάμει του άρθρου 13 του κανονισμού 1430/79 του Συμβουλίου, περί της επιστροφής ως αχρεωστήτως εισπραχθέντων ή της διαγραφής χρέους εισαγωγικών ή εξαγωγικών δασμών (στο εξής: βασικός κανονισμός) [1]. Η διοίκηση των τελωνείων απέρριψε τα αιτήματα αυτά. Τότε οι προσφεύγουσες προσέφυγαν ενώπιον της Tariefcommissie του Άμστερνταμ, η οποία ακύρωσε, στις 20 Νοεμβρίου 1989, τις αποφάσεις και διέταξε την υποβολή των αιτημάτων στην Επιτροπή, με την αιτιολογία ότι από τους τότε ισχύοντες κοινοτικούς κανόνες προέκυπτε ότι όλα τα αιτήματα περί διαγραφής εισαγωγικών δασμών έπρεπε να υποβάλλονται στην Επιτροπή, δυνάμει του άρθρου 13.

Τότε οι ολλανδικές αρχές διαβίβασαν τα αιτήματα αυτά στην Επιτροπή, η οποία μετά από πέντε περίπου μήνες εξετάσεως του σχετικού φακέλου αποφάσισε ότι η διαγραφή των εισαγωγικών δασμών δεν εδικαιολογείτο σ' αυτές τις δύο περιπτώσεις. Η Επιτροπή έλαβε τις αποφάσεις της βάσει του άρθρου 13, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1672/82 [2]. Το άρθρο 13 όριζε κατόπιν της ανωτέρω τροποποιήσεως τα ακόλουθα:

«Είναι δυνατή η επιστροφή ή διαγραφή χρέους εισαγωγικών δασμών σε περιπτώσεις άλλες από τις προβλεπόμενες στα τμήματα Α μέχρι Δ, οι οποίες ανακύπτουν από

* Γλώσσα του πρωτοτύπου: η δανική.

1 — ΕΕ ειδ. έκδ. 11/015, σ. 162.
2 — ΕΕ 1982, L 186, σ. 1.

ιδιαίτερες περιστάσεις, μη συνεπαγόμενες αμέλεια ή δόλο μέρους του ενδιαφερομένου» [3].

3. Οι προσφεύγουσες ζητούν την ακύρωση των αποφάσεων αυτών, προβάλλουν δε τέσσερις λόγους ακυρώσεως προς στήριξη του αιτήματός τους.

Η Επιτροπή, υποστηριζομένη από την Ολλανδική Κυβέρνηση, ζητεί την απόρριψη της προσφυγής.

Η τασσόμενη στην Επιτροπή προθεσμία προς έκδοση της αποφάσεώς της

4. Όταν οι προσφεύγουσες υπέβαλαν το 1985 αιτήματα διαγραφής των δασμών στις ολλανδικές αρχές, ίσχυε ο κανονισμός εφαρμογής 1575/80 της Επιτροπής, περί καθορισμού των διατάξεων εφαρμογής του άρθρου 13 του βασικού κανονισμού, που τροποποιήθηκε τελευταία με τον κανονισμό 945/83 της Επιτροπής (στο εξής: κανονισμός εφαρμογής του 1980) [4]. Όσον αφορά την εκ μέρους της Επιτροπής έκδοση αποφάσεων, το άρθρο 5, παράγραφος 2, όριζε τα ακόλουθα:

«Η απόφαση αυτή πρέπει να ληφθεί εντός προθεσμίας τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία λήψεως από την Επιτροπή του φακέλου που αναφέρεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1.».

Το άρθρο 7 του κανονισμού όριζε ότι οι εθνικές αρχές όφειλαν να αντιμετωπίζουν ευνοϊκά τα σχετικά αιτήματα σε περίπτωση μη εκδόσεως εκ μέρους της Επιτροπής της αποφάσεώς της εντός της προβλεπόμενης από το άρθρο 5 τετράμηνης προθεσμίας.

5. Ο κανονισμός εφαρμογής του 1980 καταργήθηκε από 1ης Ιανουαρίου 1987 και αντικαταστάθηκε με τον κανονισμό 3799/86 της Επιτροπής, της 12ης Δεκεμβρίου 1986, που καθορίζει τις διατάξεις εφαρμογής των άρθρων 4α, 6α, 11α και 13 του βασικού κανονισμού (στο εξής: κανονισμός εφαρμογής του 1986) [5]. Ο νέος κανονισμός τροποποίησε σε ορισμένα σημεία τους έως τότε ισχύοντες διαδικαστικούς κανόνες. Η σημαντικότερη τροποποίηση στο πλαίσιο των υπό κρίση υποθέσεων, ήταν ότι η τασσόμενη στην Επιτροπή προθεσμία κατέστη πλέον εξάμηνη (βλ. το άρθρο 8, δεύτερο εδάφιο).

6. Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να εξετάσει τα αιτήματα διαγραφής των δασμών βάσει των σχετικών με την πρόβλεψη προθεσμίας κανόνων, όπως αυτοί ίσχυαν όταν οι ολλανδικές αρχές προχώρησαν στην εκ των υστέρων είσπραξη των δασμών, δηλαδή με βάση την τετράμηνη προθεσμία την οποία προέβλεπε ο κανονισμός εφαρμογής του 1980. Δεδομένου ότι η Επιτροπή δεν έλαβε απόφαση εντός της προαναφερθείσας προθεσμίας, οι ολλανδικές αρχές όφειλαν να αντιμετωπίσουν ευνοϊκά τα σχετικά αιτήματα, οπότε η απόφαση της Επιτροπής κατέστη άνευ αντικειμένου και, κατά συνέπεια, πρέπει να ακυρωθεί.

Αποκρούοντας την άποψη αυτή η Επιτροπή και η Ολλανδική Κυβέρνηση ισχυρίζονται ότι πρέπει να τύχουν εφαρμογής οι διαδικα-

3 — Το άρθρο 13 τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 3069/86 του Συμβουλίου (ΕΕ 1986, L 286, σ. 1), ορίζει δε στο εξής τα ακόλουθα:
«Η επιστροφή ή διαγραφή εισαγωγικών δασμών είναι δυνατή σε ειδικές περιπτώσεις, εκτός από εκείνες που αναφέρονται στα μέρη Α έως Δ, οι οποίες προκύπτουν από περιστάσεις κατά τις οποίες δεν υπήρξε ούτε προφανής αμέλεια ούτε δόλος εκ μέρους του ενδιαφερομένου.»
Στις υποθέσεις αυτές το Δικαστήριο πρέπει να αποφανθεί επί των οικείων αιτημάτων βάσει του άρθρου 13 όπως ίσχυε βάσει του κανονισμού του 1982.

4 — ΕΕ ειδ. έκδ. 03/029, σ. 73, ΕΕ 1983, L 104, σ. 14.

5 — ΕΕ 1986, L 352, σ. 19.

στικοί κανόνες του κανονισμού εφαρμογής του 1986, καθόσον τα σχετικά με τη διαγραφή των δασμών αιτήματα υποβλήθηκαν στην Επιτροπή μόνον μετά την έναρξη της ισχύος του κανονισμού της 1ης Ιανουαρίου 1987, πράγμα το οποίο σημαίνει ότι η Επιτροπή έπρεπε να εκδώσει την απόφασή της εντός έξι μηνών, ύστερα από την παράταση της προθεσμίας για την ολοκλήρωση της σχετικής διαδικασίας ελέγχου.

7. Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι οι ουσιαστικοί κανόνες ερμηνεύονται συνήθως ως μη αφορώντες διαμορφωθείσες προ της ενάρξεως της ισχύος τους καταστάσεις, εκτός αν από επαρκώς σαφείς ενδείξεις προκύπτει ότι αυτός ήταν ο επιδιωκόμενος σκοπός, ενώ όσον αφορά τους διαδικαστικούς κανόνες ισχύει η ακριβώς αντίθετη αρχή. Έτσι, οι διαδικαστικοί κανόνες εφαρμόζονται κανονικά ακόμα και για τον έλεγχο νομικών καταστάσεων που ανέκυψαν πριν από την έναρξη της ισχύος των κανόνων αυτών [6].

Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η αρχή αυτή δεν έχει εφαρμογή τις υπό κρίση περιπτώσεις. Διατείνονται ότι οι εφαρμοστέοι εν προκειμένω διαδικαστικοί και ουσιαστικοί κανόνες αποτελούν ένα αδιαχώριστο σύνολο και ότι, επομένως, δεν μπορούν να εξεταστούν χωριστά όσον αφορά τα χρονικά τους αποτελέσματα. Συναφώς μνημονεύουν τις αποφάσεις του Δικαστηρίου στις υποθέσεις Salumi II και Reichelt [7].

Τα αποφαστικής σημασίας ζητήματα σ' αυτές τις δύο υποθέσεις ήταν το αν νέοι κοινοτικοί κανόνες (στην απόφαση Reichelt, ο κανονισμός 1430/79), οι οποίοι αντικατέστησαν προϋφιστάμενους εθνικούς κανόνες, μπορούσαν να εφαρμόζονται σε διαφορές που ανέκυψαν πριν από την έναρξη της ισχύος τους. Το Δικαστήριο δέχθηκε συναφώς τα ακόλουθα:

«Δεδομένου ότι το εν λόγω κείμενο έχει αντικαταστήσει τις σχετικές κανονιστικές εθνικές διατάξεις με κοινοτικές διατάξεις, περιέχει τόσο διαδικαστικούς όσο και ουσιαστικούς κανόνες οι οποίοι αποτελούν αδιαίρετο σύνολο, οι ειδικές διατάξεις του οποίου δεν δύνανται να εξετάζονται μεμονωμένως ως προς το διαχρονικό τους αποτέλεσμα» (σκέψη 11 της αποφάσεως Salumi II).

Συνεπώς, το Δικαστήριο δεν δέχθηκε την αναδρομική ισχύ νέων κοινοτικών κανόνων. Η λύση αυτή είχε εφαρμογή τόσο στους ουσιαστικούς όσο και στους διαδικαστικούς κανόνες. Όσον αφορά τους ουσιαστικούς κανόνες, το αποτέλεσμα ήταν σύμφωνο προς τις γενικές αρχές που δέχεται το Δικαστήριο, δεν εκπλήσσει δε καθόλου το γεγονός ότι δεν έγινε δεκτό ότι οι διαδικαστικοί κανόνες είχαν έννομα αποτελέσματα αναγόμενα σε χρόνο προγενέστερο της ενάρξεως της ισχύος των ουσιαστικών κανόνων με τους οποίους συνδέονταν.

Κατά τη γνώμη μου, από τις αποφάσεις αυτές δεν μπορεί να συναχθεί κάποιο συμπέρασμα όσον αφορά τα αποφασιστικής σημασίας ζητήματα που ανακύπτουν στην υπό κρίση υπόθεση, ήτοι το αν η Επιτροπή έπρεπε να εξετάσει τα αιτήματα διαγραφής των δασμών βάσει των διαδικαστικών κανόνων που ίσχυαν κατά το χρόνο της υποβολής στην ίδια των αιτημάτων ή βάσει των κανόνων που ίσχυαν το χρόνο της υποβολής των αιτημάτων αυτών στις ολλανδικές αρχές, δεδομένου ότι ως σημείο αναφοράς έπρεπε να ληφθούν οι ουσιαστικοί κανόνες που ίσχυαν κατά την υποβολή των αιτημάτων στις ολλανδικές αρχές.

6 — Βλ. για παράδειγμα την απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 1981, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 212/80 έως 217/80, Salumi II (Συλλογή 1981, σ. 2735), και την απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 1985, 154/84, FKF (Συλλογή 1985, σ. 3165).

7 — Απόφαση Salumi II, προαναφερθείσα (βλ. τα στοιχεία δημοσιεύσεως στην προηγούμενη υποσημείωση) και απόφαση της 27ης Μαΐου 1982, 113/81, Reichelt (Συλλογή 1982, σ. 1957).

8. Το ζήτημα που ανακύπτει στις παρούσες υποθέσεις είναι το αν υφίσταται μεταξύ των εφαρμοστέων εν προκειμένω ουσιαστικών και διαδικαστικών κανόνων τέτοια σχέση ώστε να πρέπει να εφαρμοστεί ο προβλεπόμενος από τον κανονισμό εφαρμογής του 1980 κανόνας περί τετράμηνης προθεσμίας. Όσον αφορά το αν οι προκείμενοι ουσιαστικοί και διαδικαστικοί κανόνες συνθέτουν ένα «αδιαίρετο σύνολο», δεν έχει σημασία τόσο το αν οι εφαρμοστέοι εν προκειμένω ουσιαστικοί και διαδικαστικοί κανόνες βρίσκονται σε διαφορετικούς κανονισμούς ή σε διαφορετικά τμήματα των ίδιων κανονισμών, αλλά το να εξακριβωθεί η ενδεχόμενη ύπαρξη μιας τέτοιας σχέσεως μεταξύ των ουσιαστικών και των διαδικαστικών κανόνων ώστε η εφαρμογή νέων διαδικαστικών κανόνων να έχει, άμεσα ή έμμεσα, επίπτωση επί του περιεχομένου και επί της εκτάσεως των ουσιαστικών κανόνων. Δεν υπάρχει λόγος μη εφαρμογής της βασικής αρχής σχετικά με τα διαχρονικά αποτελέσματα των διαδικαστικών κανόνων, εκτός αν αποδεικνύεται ότι αυτή η αρχή μπορεί να έχει τέτοια αποτελέσματα επί της εφαρμογής των ουσιαστικών κανόνων. Οι προσφεύγουσες δεν απέδειξαν ότι συμβαίνει κάτι τέτοιο στις υπό κρίση υποθέσεις. Επομένως, πρέπει να ισχύσει εν προκειμένω η βασική αρχή που διέπει τα διαχρονικά αποτέλεσματα των διαδικαστικών κανόνων [8].

Επομένως, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως των προσφευγουσών πρέπει να απορριφθεί.

Επί της αιτιολογίας των αποφάσεων της Επιτροπής

9. Οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι οι αποφάσεις δεν ανταποκρίνονται στην υποχρέωση παραθέσεως αιτιολογίας που προβλέπεται από το άρθρο 190 της Συνθήκης ΕΟΚ. Κατ' αυτές, η παραπομπή στην απόφαση του Δικαστηρίου στις συνεκδικασθείσες αποφάσεις Van Gend & Loos και Bosman [9] είναι ανεπαρκής ως αιτιολογία, η οποία εξάλλου είναι και εσφαλμένη. Οι προσφεύγουσες θεωρούν ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να περιοριστεί σε παραπομπή σε απόφαση του Δικαστηρίου χωρίς να παραθέσει τους λόγους για τους οποίους έχει σημασία η απόφαση αυτή και ότι, κατά τα λοιπά, όσον αφορά την ουσία της υποθέσεως, η Επιτροπή σφάλλει όταν θεωρεί ότι η εν λόγω απόφαση έχει κάποια σημασία για την προκειμένη υπόθεση.

10. Στις αιτιολογίες των αποφάσεων εκτίθενται πραγματικά και νομικά στοιχεία που αφορούν τα αιτήματα διαγραφής των δασμών, το κείμενό τους δε καταλήγει ως εξής:

«ο δηλών είναι εκτελωνιστής, ο οποίος διεκπεραίωσε τις διαδικασίες περί θέσεως σε ελεύθερη κυκλοφορία για λογαριασμό τρίτου, αλλά ιδίω ονόματι, αναλαμβάνοντας ο ίδιος την υποχρέωση καταβολής των εισαγωγικών δασμών που θα επιβάλλονταν ενδεχομένως στα δηλούμενα εμπορεύματα·

με τον τρόπο αυτό ανέλαβε την ευθύνη τόσο για την πληρωμή των εισαγωγικών δασμών

8 — Κατά τη γνώμη μου, δεν έχει σημασία η εκ μέρους των προσφευγουσών παραπομπή στις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Lenz της 22ας Σεπτεμβρίου 1988 στην υπόθεση 148/87, Frydendahl Pedersen (Συλλογή 1988, σ. 4993), που αφορούσε τους ίδιους με τους υπό εξέταση στις παρούσες υποθέσεις κανόνες. Το Δικαστήριο δεν είχε την ευκαιρία να αποφανθεί επί του ζητήματος αν ο κανονισμός εφαρμογής του 1986 έχει αναδρομική ισχύ. Αντίθετα, στο ζήτημα αυτό αναφέρθηκαν η Επιτροπή και ο γενικός εισαγγελέας Lenz. Η υπόθεση Frydendahl Pedersen διαφέρει από τις παρούσες υποθέσεις σε ένα σημαντικό σημείο, ήτοι το ότι αυτή αφορούσε αίτημα υποβληθέν στην Επιτροπή πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού εφαρμογής του 1986. Η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε ότι ο κανονισμός εφαρμογής του 1986 είναι παράνομος επειδή έχει αναδρομική ισχύ στο σύνολο των αιτημάτων επί των οποίων δεν είχε εκδοθεί απόφαση μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1987. Η Επιτροπή και ο γενικός εισαγγελέας Lenz συμφώνησαν καταρχήν με την προσφεύγουσα στη σκέψη ότι οι νέοι κανόνες του κανονισμού εφαρμογής του 1986 δεν είχαν αναδρομική ισχύ στην προκειμένη υπόθεση· πράγματι, θεωρούσαν ότι οι νέοι κανόνες δεν επηρέαζαν την εξέταση των αιτημάτων που είχαν ήδη υποβληθεί στην Επιτροπή πριν από την έναρξη της ισχύος του κανονισμού.

9 — Απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 1984, 98/83 και 220/83 (Συλλογή 1984, σ. 3763).

όσο και για το νόμιμο των παραστατικών που υπέβαλε στις τελωνειακές αρχές προς στήριξη δηλώσεως περί θέσεως σε ελεύθερη κυκλοφορία·

η λήψη ανίσχυρων πιστοποιητικών ή εγγράφων τα οποία ανακλήθηκαν στη συνέχεια από τις αρμόδιες αρχές δεν μπορεί να θεωρηθεί ως ιδιαίτερη περίσταση κατά την έννοια του κανονισμού (ΕΟΚ) 1430/79, δικαιολογούσα επιστροφή των οφειλόμενων κατά νόμο εισαγωγικών δασμών, δεδομένου ότι, γενικά, δεν προστατεύεται η καλή πίστη όσον αφορά το κύρος αυτών των πιστοποιητικών και την ακρίβεια του περιεχομένου τους, σύμφωνα προς την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 98 και 230/83·

επομένως, δεν δικαιολογείται για την προκειμένη περίπτωση η ζητούμενη επιστροφή των εισαγωγικών δασμών».

Η Επιτροπή εκθέτει με την αιτιολογία της αποφάσεώς της ότι δεν έχει αποφασιστική σημασία, όσον αφορά τη διαγραφή των δασμών, το γεγονός ότι οι εν λόγω δασμοί πρέπει να καταβληθούν από εκτελωνιστή. Στη συνέχεια η Επιτροπή διατείνεται ότι δεν υφίστανται «ιδιαίτερες περιστάσεις» κατά την έννοια του άρθρου 13 στο πλαίσιο διαδικασίας εκ των υστέρων καταβολής δασμών που κινήθηκε για το λόγο ότι τα σχετικά πιστοποιητικά αποδείχθηκε ότι είχαν εκδοθεί παράτυπα.

Οι ανωτέρω παρατηρήσεις είναι επαρκείς όσον αφορά την υποχρέωση αιτιολογήσεως των αποφάσεων.

11. Επομένως, πρέπει να εξεταστεί αν η αιτιολογία έχει κάποιο σφάλμα επί της ουσίας, όπως ισχυρίζονται οι προσφεύγουσες, λαμβανομένων υπόψη των τόσο σημαντικών διαφορών μεταξύ της αποφάσεως στην υπόθεση Van Gend & Loos και Bosman και των παρουσών υποθέσεων ώστε να μην είναι δυνατή η επίκληση της ως άνω αποφάσεως προς στήριξη της απόψεως ότι δεν υφίστανται, στο πλαίσιο των υπό κρίση υποθέσεων, «ιδιαίτερες περιστάσεις» κατά την έννοια του άρθρου 13.

Το Δικαστήριο έκρινε με την απόφαση Van Gend & Loos και Bosman ότι η επίκληση της υπάρξεως «ιδιαιτέρων περιστάσεων» προϋποθέτει:

«(...) ότι η εξωτερική αιτία την οποία επικαλούνται τα υποκείμενα του δικαίου έχει τόσο ακαταμάχητες και αναπόφευκτες συνέπειες, ώστε να καθίσταται αντικειμενικά αδύνατη για τους ενδιαφερόμενους η τήρηση των υποχρεώσεών τους.»

Το Δικαστήριο δέχθηκε στη συνέχεια τα εξής:

«Στην προκειμένη περίπτωση, όπου πρόκειται για ενημερωμένους επαγγελματίες επιχειρηματίες, όπως οι προσφεύγουσες, η λήψη ανίσχυρων πιστοποιητικών καταγωγής δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απρόβλεπτη και αναπόφευκτη περίσταση, παρ' όλη την επιδειχθείσα επιμέλεια. Ο εκτελωνιστής από την ίδια τη φύση των καθηκόντων του αναλαμβάνει την ευθύνη τόσο για την καταβολή των εισαγωγικών δασμών, όσο και για τη νομιμότητα των παραστατικών που υποβάλλει στις τελωνειακές αρχές. Ως προς το επιχείρημα, κατά το οποίο οι προσφεύγουσες δεν ήταν σε θέση να μετακυλίσουν τη ζημία στους εντολείς τους, λόγω της πτωχεύσεώς τους, πρέπει να παρατηρηθεί ότι το άρθρο 13 του κανονισμού 1430/79

προφανώς δεν έχει ως προορισμό την παροχή προστασίας προς τους εκτελωνιστές έναντι της πτωχεύσεως των πελατών τους.

Πρέπει να απορριφθεί επίσης η άποψη των προσφευγουσών, κατά την οποία το γεγονός ότι τα πιστοποιητικά καταγωγής ή προέλευσης εκδόθηκαν από τις τελωνειακές αρχές των χωρών που αναφέρονται σ' αυτά συνιστά "ειδική περίσταση" κατά την έννοια του προαναφερθέντος άρθρου 13. Κρίνοντας ότι το γεγονός αυτό εμπίπτει στην κατηγορία των επαγγελματικών κινδύνων στους οποίους εκτίθεται ο εκτελωνιστής, από την ίδια τη φύση των καθηκόντων του, η Επιτροπή δεν υπερέβη το περιθώριο εκτίμησης που της αναγνωρίζει το άρθρο 13 του κανονισμού 1430/79» (σκέψεις 16 και 17).

Κατά τη γνώμη μου, οι προσφεύγουσες σφάλλουν όταν ισχυρίζονται ότι η Επιτροπή δεν μπορεί να στηρίξει εν προκειμένω την αιτιολογία της στην απόφαση αυτή. Οι διαφορές τις οποίες επικαλούνται οι προσφεύγουσες σε σχέση με τα πραγματικά περιστατικά που αποτελούν τη βάση των υπό κρίση υποθέσεων έναντι της προαναφερθείσας αποφάσεως δεν υφίστανται. Νομίζω ότι είναι προφανές ότι δεν μπορεί να έχει ιδιαίτερη σημασία το αν τα εκτελωνιστικά γραφεία είναι μικρά ή μεγάλα ή αν είναι ή όχι πεπειραμένα. Το αποφασιστικό σημείο είναι ότι οι ενδιαφερόμενοι ασκούν δραστηριότητα με την ιδιότητα του εκτελωνιστή και ότι για την άσκηση της δραστηριότητας αυτής έχει χορηγηθεί σχετική άδεια. Επιπλέον, δεν έχει σημασία αν η εκ των υστέρων είσπραξη οφείλεται στο ότι το πιστοποιητικό βάσει του οποίου έγινε δεκτή η απαλλαγή από τους δασμούς απεδείχθη πλαστό ή ότι ανακλήθηκε επειδή προέκυψε από σχετική έρευνα ότι δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις εκδόσεώς του. Αυτό το οποίο έχει αποφασιστική σημασία στις δύο περιπτώσεις είναι ότι δεν πληρούνταν οι προϋποθέσεις απαλλαγής από τους δασμούς και ότι το ενδεχόμενο αυτό αποτελεί κίνδυνο που μπορεί να βαρύνει τους εισαγωγείς, έστω και τους καλόπιστους.

Κατά τα λοιπά, προκύπτει σαφώς από την απόφαση ότι η καλή πίστη των προσφευγουσών όσον αφορά την ακρίβεια των πιστοποιητικών καταγωγής δεν έχει επίπτωση όσον αφορά την ύπαρξη «ιδιαιτέρων περιστάσεων».

Δεν μπορεί να θεωρηθεί ως σημαντικό το γεγονός ότι δεν αποδείχθηκε ότι το εισαχθέν μέλι στην πραγματικότητα δεν προερχόταν από την Ιαμαϊκή ή από άλλο κράτος ΑΚΕ, επειδή η διαγραφή των δασμών μπορεί να γίνεται μόνο αν ο εισαγωγέας αποδείξει ότι το εισαγόμενο προϊόν προέρχεται από κράτος ΑΚΕ. Επιπλέον, το ζήτημα αυτό αφορά τη νομιμότητα της ανακλήσεως των πιστοποιητικών εισαγωγής και, επομένως, δεν μπορεί να προβάλλεται ως επιχείρημα προς στήριξη του ισχυρισμού ότι οι αποφάσεις της Επιτροπής σχετικά με τα αιτήματα περί διαγραφής των δασμών είναι παράνομες. Συναφώς βλ. την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Italgrani [10], σχετικά με εφαρμογή του άρθρου 13 του βασικού κανονισμού, με την οποία το Δικαστήριο δέχθηκε τα ακόλουθα:

«Από τα προηγούμενα προκύπτει ότι κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως οι προσφεύγουσες μπορούν να επικαλεστούν λυσιτελώς μόνο λόγους με τους οποίους επιδιώκεται να καταδειχθεί εν προκειμένω, ύπαρξη ιδιαίτερων συνθηκών καθώς και η έλλειψη αμέλειας ή δόλου εκ μέρους τους, και όχι λόγους με τους οποίους επιδιώκεται να καταρριφθεί η έλλειψη νομιμότητας της απόφασης με την οποία υποχρεώθηκαν στην πληρωμή των επίδικων δασμών (...)» (σκέψη 13).

12. Επομένως, ο λόγος τον οποίο οι προσφεύγουσες στηρίζουν σε έλλειψη αιτιολογίας των αποφάσεων πρέπει να απορριφθεί.

10 — Απόφαση της 12ης Μαρτίου 1987, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 244/85 και 245/85 (Συλλογή 1987, σ. 1303).

Επί του παρανόμου των αποφάσεων που προκύπτει από τις έρευνες που διενήργησε η Επιτροπή στην Ιαμαϊκή

13. Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται ότι η ανάκληση των πιστοποιητικών καταγωγής είναι παράνομη, καθόσον οφείλεται στις έρευνες της Επιτροπής στην Ιαμαϊκή, που είναι και οι ίδιες παράνομες διότι διεξήχθησαν κατά παράβαση των κανόνων της Συνθήκης Λομέ ΙΙ, ιδίως του άρθρου 25 του πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1 [11].

Ο λόγος αυτός πρέπει, προφανώς, να απορριφθεί. Ο ως άνω λόγος, ο οποίος αφορά τη νομιμότητα της αποφάσεως των ολλανδικών αρχών να προβούν σε εκ των υστέρων είσπραξη των εισαγωγικών δασμών δεν μπορεί να προβληθεί στις παρούσες υποθέσεις (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση Italgrani). Κατά τα λοιπά, η σαθρότητα του λόγου αυτού προκύπτει από την εξέταση της ουσίας της υποθέσεως. Ασφαλώς, η Επιτροπή δεν αμφισβητεί ότι δεν τήρησε τη διαδικασία περί της οποίας γίνεται λόγος στο άρθρο 25 του πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1. Οι προσφεύγουσες όμως, ουδόλως απέδειξαν ότι η Επιτροπή ενήργησε κατά παράβαση των κανόνων της Συμβάσεως του Λομέ ΙΙ, διενεργώντας έρευνες σε χώρα ΑΚΕ, με σκοπό τη διαπίστωση της ενδεχομένης υπάρξεως παρατυπιών κατά τη σύνταξη πιστοποιητικών καταγωγής. Τέτοιου είδους έρευνες διεξάγονται, ασφαλώς, κατόπιν συμφωνίας με τις αρχές του οικείου κράτους ΑΚΕ.

Επί της παραβιάσεως των δικαιωμάτων άμυνας

14. Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι η διαδικασία που ακολουθήθηκε για την έκδοση των επίδικων αποφάσεων δεν εξασφάλισε την τήρηση των κανόνων που επιβάλλονται συναφώς από το κοινοτικό δίκαιο, σε σχέση, μεταξύ άλλων, με το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Οι προσφεύγουσες παρατηρούν ότι δεν είχαν τη δυνατότητα να εκθέσουν την άποψή τους απευθείας ενώπιον της Επιτροπής και ότι δεν είχαν στη διάθεσή τους όλα τα σημαντικά για την έκδοση των επίδικων αποφάσεων στοιχεία.

Με την απόφαση της 17ης Μαρτίου 1983, 294/81, Control Data [12], καθώς και με την απόφαση Van Gend & Loos και Bosman, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να αποφανθεί επί παρόμοιων λόγω ακυρώσεως. Το Δικαστήριο έκρινε ότι η Επιτροπή ακολούθησε την προβλεπόμενη από τους οικείους κανονισμούς διαδικασία. Επρόκειτο, όπως και στις παρούσες υποθέσεις, για περιπτώσεις στις οποίες

— οι επιχειρηματίες είχαν υποβάλει αιτήματα στις εθνικές αρχές, ζητώντας διαγραφή εισαγωγικών δασμών,

— τα αιτήματα περιελάμβαναν την επιχειρηματολογία των προσφευγουσών, συνοδευόμενα από τα απαραίτητα επίσημα έγγραφα, προς στήριξη του ισχυρισμού ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις για τη διαγραφή των δασμών, και στις οποίες

— τα αιτήματα υποβλήθηκαν στην Επιτροπή, η οποία, πριν εκδώσει την απόφασή της, έλαβε τη γνώμη επιτροπής αποτελουμένης από εκπροσώπους των κρατών μελών.

11 — ΕΕ ειδ. έκδ. 11/022, σ. 104.

12 — Συλλογή 1983, σ. 911.

Το Δικαστήριο έκρινε με τις αποφάσεις αυτές ότι η εν λόγω διαδικασία είχε παράσχει στις προσφεύγουσες τη δυνατότητα να εκθέσουν ενώπιον των εθνικών αρχών όλα τα επιχειρήματα που ήθελαν να προβάλουν. Από αυτό το Δικαστήριο συνήγαγε ότι «υπό τις συνθήκες αυτές, η αιτίαση που στηρίζεται στην ύπαρξη τυπικής πλημμέλειας είναι απορριπτέα» [13].

Οι προσφεύγουσες στις παρούσες υποθέσεις δεν αμφισβητούν, καταρχήν, ότι η προβλεπόμενη από τους οικείους κοινοτικούς κανόνες διαδικασία τηρήθηκε και ότι με τις αποφάσεις Van Gend & Loos και Bosman και Control Data το Δικαστήριο έλαβε θέση έναντι ανάλογων λόγων ακυρώσεως σε σχέση με αυτούς που προβάλλονται στην προκειμένη υπόθεση. Εκτιμούν ωστόσο ότι το Δικαστήριο πρέπει να επανεξετάσει αυτές τις αποφάσεις που εκδόθηκαν στις προαναφερθείσες υποθέσεις, μεταξύ άλλων ενόψει της πλέον πρόσφατης νομολογίας του σχετικά με τη σημασία που πρέπει να δίδεται στην προστασία των δικαιωμάτων άμυνας. Συναφώς, μνημονεύουν σειρά αποφάσεων, ειδικότερα δε την απόφαση του Δικαστηρίου της 27ης Ιουνίου 1991, 49/88, Al-Jubail, καθώς και την απόφαση της 12ης Φεβρουαρίου 1992, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-48/90 και 66/90, PTT Nederland κατά Επιτροπής [14].

Οι προσφεύγουσες δεν προέβαλαν κανένα επιχείρημα που να δικαιολογεί αλλαγή της νομολογίας του Δικαστηρίου, όπως αυτή προκύπτει από τις αποφάσεις Van Gend & Loos και Bosman και Control Data. Οι αποφάσεις αυτές δεν αντιφάσκουν προς τη νομολογία του Δικαστηρίου, ιδίως την αφορώσα δασμούς αντιντάμπινγκ και τον ανταγωνισμό, στην οποία εξάλλου παραπέμπουν κατά τα λοιπά οι προσφεύγουσες. Το Δικαστήριο δέχεται πάντοτε ότι το κοινοτικό δίκαιο επιβάλλει την αυστηρή τήρηση της αρχής της εκατέρωθεν ακροάσεως, είναι όμως αυτονόητο ότι η αρχή αυτή δεν έχει το ίδιο περιεχόμενο σε κάθε είδους υποθέσεις. Η εν λόγω αρχή λαμβάνει ιδιαίτερη σημασία σε υποθέσεις στις οποίες όργανα της Κοινότητας θεωρούν ότι ορισμένοι επιχειρηματίες παραβιάζουν το κοινοτικό δίκαιο και στις οποίες τα εν λόγω όργανα έχουν, για τον λόγο αυτό, τη δυνατότητα να ενεργήσουν σε βάρος των επιχειρηματιών αυτών. Αντίθετα, όταν οι ίδιοι οι επιχειρηματίες υποβάλλουν αιτήματα με σκοπό τη διαγραφή δασμών, δεν μπορούν να επιβάλλονται υποχρεώσεις πέραν εκείνων που απορρέουν από τους εφαρμοστέους σε κάθε περίπτωση κοινοτικούς κανόνες, τους οποίους το Δικαστήριο έχει κρίνει ως επαρκείς.

15. Από όσα εξέθεσαν οι προσφεύγουσες, με τα αιτήματα που υπέβαλαν ενώπιον των εθνικών αρχών, μπορούν να συναχθούν όλα τα επιχειρήματα που είναι δυνατό να προβληθούν με σκοπό τη διαγραφή των δασμών. Η μεταγενέστερη εξέταση των εν λόγω αιτημάτων δεν είναι τέτοια ώστε να απαιτείται να δοθεί στις προσφεύγουσες η δυνατότητα να προβάλουν νέα επιχειρήματα. Εξάλλου, οι προσφεύγουσες αναγνώρισαν κατά την προφορική διαδικασία ότι κατά τη διάρκεια της περιόδου που περιλαμβάνεται μεταξύ της υποβολής των αιτημάτων και της εκ μέρους της Επιτροπής εξετάσεώς τους δεν ανέκυψε κανένα νέο στοιχείο που να μπορούσαν να συμπεριλάβουν στην επιχειρηματολογία τους προς στήριξη του αιτήματος διαγραφής των δασμών. Κατά τα λοιπά, αν οι προσφεύγουσες συμπλήρωναν την επιχειρηματολογία τους που περιλαμβάνεται στα σχετικά αιτήματα, τούτο δεν θα ήταν παράτυπο. Μια τέτοια προσθήκη ισχυρισμών θα μπορούσε ενδεχομένως να είναι δικαιολογημένη, λαμβανομένου υπόψη του πολύ

13 — Βλ. σκέψη 9 στην υπόθεση Van Gen & Loos και Bosman και σκέψη 17 στην απόφαση Control Data.

14 — Συλλογή 1991, σ. I-3187, και Συλλογή 1992, σ. I-565, αντιστοίχως.

μακρού χρονικού διαστήματος που παρεμβλήθηκε μεταξύ της υποβολής των αιτημάτων στις ολλανδικές αρχές και της διαβιβάσεώς τους στην Επιτροπή.

16. Λαμβανομένων υπόψη των ανωτέρω παρατηρήσεων θεωρώ ότι δεν μπορεί να γίνει δεκτός αυτός ο λόγος τον οποίο προβάλλουν οι προσφεύγουσες.

Συμπέρασμα

17. Συνεπώς, προτείνω στο Δικαστήριο να απορρίψει τις προσφυγές και να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα, ενώ το Βασίλειο των Κάτω Χωρών θα φέρει τα δικά του δικαστικά έξοδα.